

УДК 330.341.1

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Попова А.О.

Розглянуто стан розвитку інноваційної інфраструктури підтримки малого підприємництва в Україні. Визначено роль інноваційної інфраструктури у забезпеченні інноваційного розвитку і актуальні проблеми її формування.

Постановка проблеми. Мале підприємництво у сфері інноваційної діяльності є важливою складовою розвитку національної економічної системи. В свою чергу, формування розгалуженої інфраструктури з підтримки малого інноваційно активного підприємництва є принципово важливим фактором для розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Державним комітетом України з питань регуляторної політики та підприємництва було визначено ряд чинників, що негативно впливають на інноваційну активність малого підприємництва. До таких факторів організаційно-комунікаційного характеру віднесено незадовільний стан інноваційної інфраструктури, котра має надавати фінансово-кредитні, юридичні, інформаційні посередницькі, експертні, та інші послуги, сприяючи побудові і подальшому функціонуванню підприємницького сектора.

З метою підвищення активності інноваційної діяльності малого та середнього підприємництва необхідне сприяння держави в побудові інноваційної інфраструктури.

Стан вивчення проблеми. Значну кількість наукових праць вітчизняних вчених Амоші О., Бажала Ю., Бельтюкова Є., Бубенка П., Буркинського Б., Бутенка А., Варналія З., Васильціва Т., Воротіна В., Гальчинського А., Гейця В., Гринєва В., Денісюка В., Долішнього М., Дубницького В., Захарченка В., Зянька В., Кузнєцової І., Лазаревої Є., Малицького Б., Матюшенка О., Новицького В., Пили В., Поручника А., Семиноженка В., Соловійова В., Сологуба О., Стеченка Д., Федулової Л., Шовкалюка С., інших присвячено проблемам інноваційної діяльності підприємств, в тому числі питанням становлення інноваційної інфраструктури. Незважаючи на це, стан нормативно-правового та організаційного забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури залишається незадовільним.

Постановка мети. Метою статті є аналіз стану розвитку інноваційної інфраструктури підтримки малого підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» інноваційна інфраструктура представляє собою сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності

(фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [1].

Створення інноваційної інфраструктури з метою сприяння інноваційному розвитку економіки країни в цілому і розвитку інноваційно активного малого підприємництва зокрема було передбачено «Концепцією розвитку національної інноваційної системи» та Державною цільовою економічною програмою «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009–2013 роки. Метою цієї програми є побудова в Україні у 2009–2013 рр. інноваційної інфраструктури, підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності національної економіки [2]. За програмою інноваційна інфраструктура складається з наступних складових: виробничо-технологічної, фінансово-економічної, нормативно-правової, територіальної та кадрової.

З огляду на високу вартість впровадження інновацій, невизначеність строків інноваційного процесу, високі ризики інвестування, тривалі строки окупності нововведень необхідно забезпечити фінансову підтримку інноваційної діяльності шляхом першочергового формування фінансово-економічної складової інноваційної інфраструктури як недостатньо розвинутої. Проте варто зауважити, що ефективність функціонування фінансово-економічної складової безпосередньо залежить від розвитку виробничо-технологічної складової інноваційної інфраструктури з підтримки підприємництва.

Виробничо-технологічна складова складається з базової та допоміжної інфраструктур. До базової інфраструктури належать суб'єкти, що забезпечують розвиток науково-технічного потенціалу країни (вищі навчальні заклади, науково-дослідні інститути, державні лабораторії, лабораторії промислових підприємств тощо), а до допоміжної – суб'єкти, що забезпечують впровадження інновацій на всіх стадіях виробничого процесу (консультативні, інформаційні та лізингові компанії, венчурні фонди тощо).

Особливої уваги заслуговує формування допоміжної інфраструктури, оскільки порівняно з базовою в Україні вона є менш розвинутою. До суб'єктів допоміжної інноваційної інфраструктури з підтримки підприємництва слід відносити технопарки; технополіси; інноваційні бізнес-інкубатори; інноваційні бізнес-центри; центри з трансферу технологій та інновацій; інформаційні центри у галузі науки, інжинірингу та економічної інформації; освітньо-наукові центри; інноваційно-дослідницькі центри; небанківські установи і кредитні організації тощо.

На початок 2014 р. в Україні діяли 480 бізнес-центрів, 79 бізнес-інкубаторів, 50 технопарків, 538 лізингових центрів, 4148 небанківських фінансово-кредитних установ, 226 фондів підтримки підприємництва, 3034 інвестиційних та інноваційних фондів і компаній, 4238 інформаційно-консультативних установ [4].

На жаль, згідно даних Української Асоціації Інвестиційного Бізнесу (УАІБ) лише половина із зареєстрованих суб'єктів вітчизняної допоміжної інноваційної інфраструктури дійсно працюють, і тільки декілька з них, на

думку експертів, показують дійсно гарні результати роботи, сприяючи розвитку інноваційно активного підприємництва [5].

Спираючись на зарубіжний досвід підтримки малого підприємництва, можна констатувати, що бізнес-інкубатори є одними з найбільш ефективних інституцій, сприяючих розвитку малого інноваційно активного підприємництва.

Бізнес-інкубатор – це структура, що спеціалізується на створенні пільгових умов для ефективної діяльності інноваційно активних підприємств, шляхом надання їм матеріально-технічних, інформаційних, консультаційних та інших послуг. Потенціальною аудиторією бізнес-інкубаторів є малі підприємства, фізичні особи-підприємці і безробітні, що бажають розпочати власну справу. Бізнес-інкубатори надають широкий спектр послуг своїм клієнтам – від допомоги в оформленні бізнес-планів до пошуку іноземних партнерів та інвесторів.

Кількість бізнес-інкубаторів в Україні, котрі розпочинають свою роботу, зростає кожний рік. Так, у Київській області (с. Щасливе) у 2012 р. створено бізнес-інкубатор «Harry Farm» – перший в Україні бізнес-інкубатор повного циклу, який обслуговує стартап-компанії, супроводжуючи їх на ринку, і забезпечує залучення інвестицій. У м. Київ у 2013 р. відкрито інноваційний інкубатор iHub. Цільовою аудиторією цього бізнес-інкубатора є старшокласники, студенти і приватні підприємці, які створюють проекти у сфері інформаційних технологій. iHub організовує зустрічі для стартап-команд із менторами-експертами та інвесторами (більше 16000 інвесторів, 5000 менторів та партнерів із 40 країн світу) з міжнародної мережі Сід Форум (міжнародний благодійний фонд) [4].

Віртуальний бізнес-інкубатор створено у м. Одеса в Одеському політехнічному університеті (ОНПУ). Концепція роботи цієї структури полягає у такому: 1) працює віртуальний бізнес-інкубатор, перш за все, зі студентами і випускниками ОНПУ; 2) працює лише зі знов створеними малими підприємствами і початківцями, що реалізують готові проекти; 3) відбір підприємств і проектів для їх реалізації відбувається на основі конкурсної експертизи.

У м. Кривий Ріг у 2013 р. розпочав роботу в тестовому режимі віртуальний бізнес-інкубатор на сайті «Криворізький ресурсний центр». Робота віртуального бізнес-інкубатора спрямована на покращення умов розвитку підприємництва із застосуванням надсучасних інформаційних технологій.

Унікальним є створений у м. Львів об'єднаний бізнес-сервіс-центр швейцарської компанії Nestlé – NBS Lviv, який є п'ятим у світі внутрішнім сервіс-центром у складі міжнародного підрозділу «Бізнес Сервіс Nestlé». Центр здійснює обслуговування фінансових операцій і процесів з управління персоналом компаній більш ніж в 20 країнах Східної і Центральної Європи.

Згідно думки провідних українських науковців, бізнес-центри і бізнес-інкубатори взагалі не мали успіхів в роботі в сфері інновацій протягом кількох останніх років [6]. Вони більше займались комерційною діяльністю, ніж сприяли підтримці інноваційно активних підприємств. Кількість реалізова-

них інноваційних проектів була дуже мала, так само як їх обсяг. Частково це може пояснюватись обмеженістю державного фінансування зазначених інноваційних підприємств. Таким чином, бізнес-центри і бізнес-інкубатори мають обирати: або трансформуватись у повністю комерційне підприємство, або зменшити обсяг послуг, які вони надають своїм клієнтам.

Також до Верховної Ради України було внесено проект Закону України «Про Загальнодержавну програму розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки». Метою цієї програми є створення сприятливих умов для провадження діяльності суб'єктами малого і середнього підприємництва, підтримка та розвиток такого підприємництва, а також удосконалення механізму державної підтримки у разі впровадження інноваційних технологій [3].

Програмою передбачено формування умов для проведення суб'єктами малого підприємництва діяльності з використання наукоємних, енергозберігаючих та ресурсозберігаючих інноваційних технологій, інформаційно-комунікаційних технологій, новітніх ІТ-технологій.

Одним із результатів вищезазначеної програми має стати активізація побудови інфраструктури підтримки малого підприємництва як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок про недостатню розвиненість інноваційної інфраструктури України.

Вона не може охопити всі ланки інноваційного процесу і не передбачає системного підходу до забезпечення всіх бажаючих відповідними послугами у сфері інноваційної діяльності.

Головним завданням у розвитку інноваційної інфраструктури підтримки малого підприємництва має стати не стільки зростання кількості суб'єктів інноваційної інфраструктури, скільки якісне поліпшення рівня їх роботи.

Суб'єкти інноваційної інфраструктури з підтримки малого підприємництва не отримують достатнього фінансування, не володіють відповідними методологіями та знаннями для надання послуг підтримки відповідного рівня. На жаль, через відсутність систематичної фінансової підтримки з боку як держави, так і органів місцевої влади більшість інноваційних інституцій не можуть розраховувати на власний стабільний розвиток.

Вищенаведений аналіз свідчить про необхідність прийняття ефективних державних рішень щодо удосконалення законодавства з питань регулювання діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури. Важливими також є реформи у фінансово-економічній складовій інноваційної інфраструктури, бо саме вона безпосередньо впливає на рівень розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.

Література:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. №40-IV [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009–2013 роки» від 14 травня 2008 р. № 447 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-%D0%BF>.

3. Проект Закону України «Про Загальнодержавну програму розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки» від 21 січня 2014 р. № 4003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49543.

4. Інформаційна довідка про стан виконання плану заходів Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні за 2013 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dktr.gov.ua/info/3097>.

5. Ващенко К. О., Варналій З. С., Воротін В. Є. та ін. Національна доповідь «Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні». – К.: Держкомпідприємство, 2008. – 226 с.

6. Стріха М. В., Шовкалюк В. С., Борович Т. В., Дучак З. І., Седов А. О. Інформаційні та аналітичні матеріали Міністерства науки і освіти до Парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку в Україні на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних змін». – Київ, МОН України, 2009 р. – 39 с.

Abstract

Popova A.O.

Development of innovative infrastructure of support of small entrepreneurship

The state of development of innovation infrastructure to support small entrepreneurship in Ukraine was considered. The role of innovation infrastructure in providing the innovation development and the actual problems of its formation were determined.